

معیارهای ارزیابی سطح کیفی عملکرد تشخیص سل آزمایشگاههای میکوباکتریولوژی

همانطوریکه استحضار دارید، در فرایند تشخیص، درمان و پایش بیماری سل، نقش آزمایشگاههای میکوباکتریولوژی در تشخیص قطعی بیماری، بسیار مهم و حائز اهمیت میباشد.

تشخیص قطعی بیماری سل توسط آزمایشگاههای میکوباکتریولوژی از طریق انجام آزمایشهای دقیق و صحیح اسمیر مستقیم و کشت بر روی نمونه های بیماران مشکوک به سل تحقق پیدا میکند. اساتید صاحب نظر و دست اندرکاران مبارزه با بیماری سل معتقدند، ساده ترین، قابل دسترس ترین و کم هزینه ترین وسیله تشخیص بیماری سل، از طریق انجام آزمایش اسمیر مستقیم بر روی دو یا سه نمونه خلط بیماران مشکوک به سل میباشد.

بنابراین اگر آزمایشگاهها تجربه و مهارت لازم برای انجام آزمایشهای تشخیص بیماری سل مخصوصاً "آزمایش اسمیر مستقیم" را داشته باشند، میتوانند بیماری سل را در مراحل اولیه آن، شناسایی نمایند.

در واقع با انجام آزمایش ارزشمند اسمیر مستقیم، دست یابی به سه هدف مهم، تحقق پیدا می کند.

الف- مشخص شدن وضعیت بیماری سل، در حداقل زمان و هزینه ممکن.

ب- تشخیص میزان شدت بیماری (عفونت زایی).

پ- سنجش میزان تجربه و مهارت آزمایشگاههای میکوباکتریولوژی در تشخیص آزمایشگاهی بیماری سل.

حال این پرسش مطرح میشود که:

آزمایشگاههای میکوباکتریولوژی در ارائه نتایج واقعی و صحیح آزمایش های مهم و حیاتی تشخیص سل چه میزان موفق می باشند، همچنین پزشکان و مراکز ارجاع کننده نمونه های مشکوک به سل چگونه می توانند برای ارزیابی میزان موفقیت آنها اقدام نمایند؟

به نظر می رسد با استفاده از چند معیار و یا راهکار مستند می توان به ارزیابی و قضاوت سطح کیفی نتایج آزمایش های آزمایشگاههای میکوباکتریولوژی، پی برد.

راهکارها:

۱- درخواست گزارش عملکرد کامل نتایج تشخیص آزمایشگاهی بیماری سل (اسمیر مستقیم و کشت) نمونه های انجام شده و یا ارجاع شده به آزمایشگاههای میکوباکتریولوژی جهت مطالعه و بررسی سطح کیفی نتایج، مخصوصاً "بررسی و مشاهده میزان حساسیت آزمون اسمیر مستقیم در مقایسه با محدوده میزان حساسیت مورد انتظار اعلام شده در کتب مرجع پزشکی (۴۰ تا ۶۰ درصد)، می تواند مفید واقع شود.

۲- کنترل و بررسی اینکه چند درصد از بیماران شناسایی شده اسیدفست مثبت با انجام آزمایش اسمیر مستقیم در مرحله اولیه (Stage 1) بیماری، تشخیص داده شده اند؟ زیرا یک آزمایشگاه میکوباکتریولوژی موفق باید توانمندی لازم برای تشخیص تعدادی از بیماران مبتلا به سل را در مرحله اولیه بیماری (با دیدن کمتر از ۹ باسیل اسید-فست در لام میکروسکوپی) داشته باشد.

۳- بررسی اینکه آیا میانگین نتایج آزمایش اسمیرهای اسید-فست مثبت آزمایشگاه میکوباکتریولوژی به میزان ۵٪ یا بالاتر بوده است؟ زیرا اساتید معتقدند: ((در رویت لام های میکروسکوپی و تفسیر آنها نیاز به تجربه و مهارت کافی می باشد، چرا که در کشورهای در حال توسعه، بطور تقریبی اسمیرهای اسید-فست مثبت، به میزان ۵٪ کل نمونه های وارد شده به آزمایشگاههای میکوباکتریولوژی را تشکیل می دهند)).

بدین معنی چنانچه میزان اسمیرهای اسید-فست مثبت آزمایشگاه میکوباکتریولوژی کمتر از معیار فوق باشد در واقع تعدادی از بیماران مبتلا به سل متناسب با میزان درصد تشخیص پائین، از چرخه تشخیص و درمان خارج شده که حاصل آن تبعات فاجعه بار آلودگی و ابتلای اطرافیان از جمله: اعضاء خانواده، کارکنان مراکز درمانی و سایر اعضاء جامعه به بیماری سل خواهد شد.

با توجه به مطالب فوق معتقدیم اگر آزمایشگاههای میکوباکتریولوژی بتوانند انتظارات اعلام شده (سه معیار فوق) را برآورده نمایند، در واقع نتایج عملکرد آنها در سطح استانداردها قرار گرفته و سپس قادر به شناسایی و تشخیص تعداد بیشتری از بیماران مبتلا به سل، قبل از رسیدن به فاز شدید عفونت زایی خواهند بود. البته بدنبال موفقیت آزمایشگاههای میکوباکتریولوژی در تشخیص صحیح و بموقع بیماری سل، ضمن جلوگیری از وقوع فاجعه جانی و مالی برای خانواده ها، رضایتمندی بیماران، پزشکان معالج و مراکز درمانی نیز فراهم خواهد شد. ضمناً جهت بررسی سطح کیفی نتایج آزمایش کشت سل نیز راهکارهایی وجود دارد که در وقت مقتضی به آن نیز پرداخته خواهد شد.

به امید ریشه کن شدن معضل بیماری سل در جهت حفظ سلامت آحاد جامعه کشورمان.

با احترام آزمایشگاه ظرفی